

ДАРАГАНОВА Н. В.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
(Державний торговельно-економічний
університет)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.1.26>

**РОЛЬ МІНІСТЕРСТВА ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ
У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ**

У статті досліджено сучасний стан та роль Міністерства енергетики України, як головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері відновлюваної енергетики України.

У статті доведено, що використання відновлюваних джерел енергії нині є одним із найбільш важливих напрямів енергетичної політики України, що: сприяє заощадженню традиційних паливно-енергетичних ресурсів; поліпшує стан навколишнього природного середовища та запобігає негативним змінам клімату; забезпечує енергетичну незалежність та енергетичну безпеку України.

Виокремлено та досліджено повноваження Міністерства енергетики України, що стосуються сфери відновлюваної енергетики. Це повноваження щодо: затвердження нормативно-правових актів з питань відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива; подання Кабінетові Міністрів України пропозицій про встановлення річних квот підтримки на наступні п'ять років щодо відновлюваних та альтернативних джерел енергії; забезпечення організації та проведення аукціонів з розподілу квот підтримки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії; участі у розгляді та відборі інвестиційних проектів та проектів екологічного спрямування у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива, здійснення моніторингу їх впровадження; участі в організації навчання та підготовки пропозицій щодо вдосконалення системи підготовки та перепідготовки фахівців у сфері відновлюваних та альтернативних джерел енергії; розробки різних пропозицій у сфері відновлюваної та альтернативної енергетики; створення фондів державної підтримки заходів у сфері відновлюваних та альтернативних джерел енергії тощо. Подано пропозиції, спрямовані на покращення діяльності Міністерства енергетики України.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративно-правове регулювання, енергетика, відновлювана енергетика, повноваження Міністерства енергетики України.

Daraganova N. V. The role of the Ministry of Energy of Ukraine in the sphere of administrative and legal regulation of renewable energy

The article examines the current state and role of the Ministry of Energy of Ukraine, as the main body in the system of central executive bodies, which ensures the formation and implementation of state policy in the field of renewable energy in Ukraine.

The article proves that the use of renewable energy sources is currently one of the most important areas of Ukraine's energy policy, which: contributes to

the conservation of traditional fuel and energy resources; improves the state of the environment and prevents negative climate change; ensures energy independence and energy security of Ukraine.

The powers of the Ministry of Energy of Ukraine relating to the sphere of renewable energy have been identified and investigated. These powers include: approval of regulatory legal acts on renewable energy sources and alternative types of gas fuels; submission to the Cabinet of Ministers of Ukraine of proposals on establishing annual support quotas for the next five years for renewable and alternative energy sources; ensuring the organization and holding of auctions for the distribution of quotas for supporting the production of electricity from alternative energy sources; participation in the consideration and selection of investment projects and projects of an environmental nature in the sphere of renewable energy sources and alternative types of gas fuels, monitoring their implementation; participation in the organization of training and preparation of proposals for improving the system of training and retraining of specialists in the sphere of renewable and alternative energy sources; development of various proposals in the sphere of renewable and alternative energy sources; creation of funds for state support of activities in the sphere of renewable and alternative energy sources, etc. Proposals are submitted aimed at improving the activities of the Ministry of Energy of Ukraine.

Key words: *administrative law, administrative and legal regulation, energy, renewable energy, powers of the Ministry of Energy of Ukraine.*

Вступ. Реально значення відновлюваної енергетики на сьогодні важко переоцінити. Справді, «натепер усе більше країн світу занепокоєні виснаженням запасів природних копалин первинних джерел енергії, у зв'язку із чим видається необхідним стимулювання впровадження нових альтернативних джерел енергії та створення нормативно-правового забезпечення для регулювання відносин у сфері альтернативної енергетики» [1]. То того ж, як встановлено у Національному плані дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року, «використання відновлюваних джерел енергії є одним із найбільш важливих напрямів енергетичної політики України». Це пов'язано з тим те, що використання відновлюваних джерел енергії: сприяє заощадженню традиційних паливно-енергетичних ресурсів; сприяє поліпшенню стану навколишнього природного середовища; запобігає негативним змінам клімату; забезпечує енергетичну незалежність та енергетичну безпеку України.

Особливо вказане вище стосується нинішнього періоду розвитку нашої держави, коли, у зв'язку з військовою агресією РФ проти України, мають місце чисельні руйнування об'єктів галузі традиційної енергетики. І саме на право, як на один з основних регуляторів суспільних відносин, покладено обов'язок створення належного дієвого механізму правового регулювання функціонування галузі відновлюваної енергетики в нашій країні. Завдання реалізується більшою мірою за допомогою засобів адміністративного права, у тому числі і за допомогою установленої та взаємопов'язаної національної системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання галузі відновлюваної енергетики. Домінантне місце серед цих суб'єктів, вважаємо, посідає Міністерство енергетики України.

Серед наукових досліджень, присвячених різним правовим аспектам відновлюваної енергетики та проведених за останній період часу, доцільно відзначити роботи таких науковців, як: І. І. Дороніна, яка розкрила питання правового забезпечення відновлюваної енергетики та особливостей формування механізмів державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики [2, 3], І. І. Григорєвська, що розглянула питання європейського та українського підходу правового регулювання відновлюваної енергетики [4, с. 7–15]; В. С. Грачук, який установив роль державних органів у регулюванні відновлюваної енергетики: законодавчі та адміністративні інструменти [5].

Постановка завдання. На сьогодні постають все нові проблеми щодо становлення та функціонування відновлюваної енергетики в Україні, зокрема і питання, пов'язані

з діяльністю Міністерства енергетики України та його роллю у сфері адміністративно-правового регулювання відновлюваної енергетики, що і є метою цього дослідження.

Результати дослідження. Військова агресія РФ проти України мала вкрай негативні наслідки щодо енергетичної сфери у цілому та відновлюваної енергетики зокрема. Та слід погодитися, що у цей же час нові виклики стали «поштовхом, спрямованим на знаходження та прийняття нових рішень й інструментів підтримки розвитку відновлюваної енергетики. Ці виклики обумовили і необхідність виходу на сучасний технологічний рівень із застосуванням інноваційних відновлюваних технологій отримання енергії... для забезпечення істотного рівня декарбонізації економіки України...» [6, с. 10] (терміном «декарбонізація» визначають процес, направлений на скорочення викидів вуглекислого газу, а також й інших парникових газів, які призводять до глобального потепління).

Значну роль щодо запровадження та розвитку відновлюваної енергетики в Україні відіграє Міністерство енергетики України, яке, згідно з вимогами «Положення про Міністерство енергетики України» [7] (далі – Міненерго) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування й реалізацію державної політики у таких традиційних сферах, як: вугільно-промисловій, нафтогазовій, нафтогазопереробній тощо, а також органом, що формує та реалізує державну політику у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива.

До основних завдань Міненерго у сфері відновленої енергетики належать такі, як: забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива та забезпечення збільшення частки відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива в енергетичному балансі України.

Для реалізації своїх завдань Міненерго наділено значним обсягом повноважень. Аналіз цих повноважень дозволяє виділити такі повноваження Міненерго у сфері відновлюваної енергетики: затвердження нормативно-правових актів з питань відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива; подання Кабінетові Міністрів України пропозицій про встановлення річних квот підтримки на наступні п'ять років щодо відновлюваних та альтернативних джерел енергії; забезпечення організації та проведення аукціонів з розподілу квот підтримки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії; участі у розгляді та відборі інвестиційних проектів та проектів екологічного спрямування у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива, здійснення моніторингу їх впровадження; участі в організації навчання та підготовки пропозицій щодо вдосконалення системи підготовки та перепідготовки фахівців у сфері відновлюваних та альтернативних джерел енергії; розробки різних пропозицій у сфері відновлюваної та альтернативної енергетики (наприклад, щодо впровадження механізму стимулювання використання відновлюваних джерел енергії, щодо здійснення моніторингу їх застосування; щодо впровадження міжнародного досвіду, зокрема країн – членів ЄС, у сфері відновлюваних та альтернативних видів джерел енергії); створення фондів державної підтримки заходів у сфері відновлюваних та альтернативних джерел енергії тощо.

Міненерго очолює Міністр, який призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Верховною Радою України. Міністр має першого заступника, заступників, які призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, відповідно до пропозицій Міністра. При цьому, для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Міненерго, а також й для обговорення найважливіших напрямів діяльності цього міністерства у Міненерго утворено колегію. Рішення колегії реалізуються шляхом видання відповідного наказу Міненерго.

Крім того, для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності, у Міненерго утворено й інші консультативно-дорадчі органи, такі, як: по-перше, Громадська Рада при Міненерго [8], яка створена для забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері енергетики;

по-друге, Науково-технічна рада (для прикладу, наказом Міненерго від 17.11.2022 № 389 було затверджено Тематику наукових досліджень і науково-технічних розробок Міненерго на 2023–2025 роки у сфері паливно-енергетичного комплексу, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, зокрема і щодо охорони праці, промислової безпеки та цивільного захисту); та, по-третє, Експертна рада Міненерго, – створена з метою залучення експертів до моніторингу роботи паливно-енергетичного комплексу та реалізації завдань у сфері захисту довкілля, вивчення проблем відповідних галузей, підготовки відповідних рекомендацій та напрацювань.

Аналіз норм Законів України: «Про альтернативні джерела енергії» [9], «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України» [10], «Про енергетичну ефективність» [11], «Про основні засади державної кліматичної політики» [12], положень Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року [13], офіційної інформації, поданої на сайті Міненерго [14] дозволяє виокремити, як найбільш значимими на сьогодні у контексті адміністративно-правового регулювання відновлюваної енергетики, саме правотворчу діяльність Міненерго, а також реалізація цим міністерством своїх нормотворчих повноважень.

Так, 17.05.2024 Міненерго оголосило про оприлюднення Водневої стратегії України на період до 2050 року та звіт про його стратегічну екологічну оцінку відповідно до вимог статті 12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». 11.12.2024 Міненерго оголосило про оприлюднення проекту Плану заходів з реалізації Енергетичної стратегії України на період до 2050 року та звіту про його стратегічну екологічну оцінку відповідно до вимог статті 12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Цим проектом заплановано проведення низки реформ в енергетичному секторі України, зокрема щодо «зеленої» трансформації енергетичного сектору тощо. 11.08.2025 Міненерго оголосило про оприлюднення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері відновлюваних джерел енергії», яким передбачено виконання зобов'язань України, як сторони Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, та імплементації законодавства Європейського Союзу в частині приведення національної нормативно-правової бази у сфері відновлюваних джерел енергії у відповідність із вимогами Директиви (ЄС) 2018/2001 Європейського Парламенту і Ради від 11 грудня 2018 р. про сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел, у тому числі впровадження принципів дозвільних процедур для інвестицій у відновлювану енергетику відповідно до вимог Європейського законодавства.

Наказом Міненерго від 19.12.2024 № 475 встановлено критерії, згідно з якими визначено підприємства, установи та організації паливно-енергетичного комплексу, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива такими, які мають важливе значення для галузі національної економіки. До таких віднесено підприємства, які на правах власності, оренди або на інших законних підставах здійснюють управління об'єктом критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору критичної інфраструктури відповідно до законодавства України та відповідають за його функціонування; підприємства, що належать до сфери управління Міненерго, господарські товариства, щодо яких Міненерго здійснює функції з управління корпоративними правами держави [15]. При цьому підприємства визначаються такими, які мають важливе значення для галузі національної економіки, якщо відповідають хоча б одному з цих критеріїв.

Діяльність Міненерго сконцентровано також і на роботі щодо встановлення міжнародних зав'язків та впровадження міжнародного досвіду, зокрема країн – членів ЄС, у сфері відновлюваних та альтернативних видів джерел енергії. Так, у січні 2024 р. відбулась зустріч Міністра енергетики України з керівництвом Програми розвитку ООН (ПРООН), під час якої було презентовано нову Програму співпраці «Build back greener», спрямована на відбудову українського децентралізованого енергосектору та прискорення «зеленого» переходу [16]. Пізніше, у липні 2025 р., під час Конференції з відновлення України (у Римі) Норвегія виділила 200 мільйонів доларів США на «зелене» відновлення енергетичного сектору України у партнерстві з ПРООН та підтримку української енергетики [17].

Міненерго підготовлено «Інвестиційний атлас перспективних енергетичних проєктів», який налічує понад 150 проєктів розподіленої генерації загальною потужністю 1,7 ГВт. За словами міністра енергетики: «Потреби та потенціал громад у розвитку нових потужностей відновлюваних джерел енергії вже відображені у паспортах енергетичної стійкості регіонів. Зараз ведемо переговори з міжнародними партнерами про залучення фінансування для їх реалізації» [18].

Загалом же, адміністративно-правове регулювання у сфері відновлювальної енергетики передбачає цілий комплекс заходів, системну державну політику та підтримку у цій сфері, а не окремі поодинокі проєкти чи заходи. До комплексу таких заходів, вважаємо, належать: розробка нормативно-правових актів, що зможуть стимулювати за допомогою різних засобів перехід на відновлювані джерела енергії, ратифікація міжнародних стандартів у сфері відновлюваної енергетики, застосування заходів: «нагляду та контролю за безпечним виконанням робіт та додержанням вимог технічної експлуатації на об'єктах альтернативної енергетики; заохочення та підтримки наукових досліджень у сфері виробництва та використання відновлювальної енергетики» [19, с. 97–98]; розвиток міжнародного співробітництва та залучення міжнародної підтримки та інвестицій у цю сферу; діяльність щодо підготовки відповідних кадрів, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері відновлюваної та альтернативної енергетики; проведення консультативно-роз'яснювальної роботи тощо.

Деякі із вказаних заходів вже знайшли своє відображення у діяльності Міненерго та звітності щодо проведення цієї діяльності (наприклад, у контексті міжнародного співробітництва); деякі, вважаємо, доцільно запроваджувати/відображати у практиці діяльності цього міністерства, (зокрема, діяльність пов'язана з підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації фахівців у сфері відновлюваної енергетики -доречно застосовувати практику спільних з МОН/міжнародними структурами проєктів та відображати їх результативність, у тому числі й в аналітичних матеріалах Міненерго, яких у публічному просторі бракує у цілому, а не лише по одному цьому напрямку діяльності).

Висновки. З урахуванням вказаного вище зроблено ряд висновків, спрямованих на визначення ролі Міненерго у сфері адміністративно-правового регулювання відновлюваної енергетики. Зокрема, доведено, що використання відновлюваних джерел енергії нині є одним із найбільш важливих напрямів енергетичної політики України, що: сприяє заощадженню традиційних паливно-енергетичних ресурсів; поліпшує стан навколишнього природного середовища та запобігає негативним змінам клімату; забезпечує енергетичну незалежність та енергетичну безпеку України. З'ясовано, що саме Міненерго забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері відновлюваних джерел енергії. Виокремлено повноваження Міненерго, що стосуються сфери відновлюваної енергетики (наприклад, щодо: затвердження нормативно-правових актів з питань відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива; участі у розгляді та відборі інвестиційних проєктів та проєктів екологічного спрямування у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива, здійснення моніторингу їх впровадження; участі в організації навчання та підготовки пропозицій щодо вдосконалення системи підготовки та перепідготовки фахівців у сфері відновлюваних та альтернативних джерел енергії тощо) та подано пропозиції, спрямовані на покращення діяльності цього міністерства та відображення результатів цієї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Молдованов Д. Суб'єкт електроенергетики у сфері альтернативної енергетики як об'єкт фінансового права. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/45.pdf>.
2. Дороніна І. І. Механізми державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики: світові тенденції та українські реалії. *Вісник НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2019. № 4. С. 25–32.
3. Дороніна І. І. Нормативно-правове забезпечення розвитку відновлюваної енергетики в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 1(44). С. 31–43.

URL: (PDF) Regulatory and legal support for the development of the renewable energy sector in Ukraine / Нормативно-правове забезпечення розвитку відновлюваної енергетики в Україні.

4. Григорєцька І. І. Правове регулювання відновлювальної енергетики: європейський та український підходи. *Морська безпека та оборона*. 2023. № 1. С. 7–15.

5. Грачук В. С. Роль державних органів у регулюванні відновлюваної енергетики: законодавчі та адміністративні інструменти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 69–73. URL: http://lsej.org.ua/11_2024/14.pdf.

6. Відновлювані джерела енергії: видання друге, доп. / За заг. ред. С. О. Кудрі. Київ: Інститут відновлюваної енергетики НАНУ, 2024. 492 с.

7. Положення про Міністерство енергетики України : затв. Постановою КМУ від 17 червня 2020 р. № 507. URL: Про затвердження Положення про М... | від 17.06.2020 № 507.

8. Про Громадську Раду при Міністерстві енергетики України : наказ Міненерго від 03 вересня 2020 р. № 569. URL: Про затвердження Положення.

9. Про альтернативні джерела енергії : закон України від 20 лютого 2003 р. № 555-IV. URL: Про альтернативні джерела ене... | від 20.02.2003 № 555-IV.

10. Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України : закон України від 30 червня 2023 р. № 3220-IX. URL: Про внесення змін до деяких ... | від 30.06.2023 № 3220-IX.

11. Про енергетичну ефективність : закон України від 21 жовтня 2021 р. № 1818-IX. URL: Про енергетичну ефективність | від 21.10.2021 № 1818-IX.

12. Про основні засади державної кліматичної політики : закон України від 8 жовтня 2024 р. № 3991-IX. URL: Про основні засади державної... | від 08.10.2024 № 3991-IX.

13. Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року: затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 761-р. URL: Про затвердження Національного... | від 13.08.2024 № 761-р.

14. Міністерство енергетики України. Офіційний сайт. URL: Діяльність | Міністерство енергетики України.

15. Про критерії визначення підприємств, установ і організацій такими, які мають важливе значення для галузі національної економіки : затв. наказом Міністерства енергетики України від 19 грудня 2024 р. № 475. URL: Про критерії визначення підприємств... | від 19.12.2024 № 475.

16. «Зелена» трансформація енергосектору: Міненерго і Програма розвитку ООН в Україні розпочинають нову програму співпраці : [15 січня 2024 р.]. URL: «Зелена» трансформація енергосектору: Міненерго і Програма розвитку ООН в Україні розпочинають нову програму співпраці | Міністерство енергетики України.

17. URC 2025: Норвегія виділяє 200 мільйонів доларів США на «зелене» відновлення енергетичного сектору України у партнерстві з ПРООН та підтримку української енергетики : [10 липня 2025 р.]. URL: URC 2025: Норвегія виділяє 200 мільйонів доларів США на «зелене» відновлення енергетичного сектору України у партнерстві з ПРООН та підтримку української енергетики | Міністерство енергетики України.

18. Відновлювані джерела енергії – важливий інструмент гарантування стійкості та гнучкості енергосистеми [05 вересня 2025 р.]. URL: Відновлювані джерела енергії – важливий інструмент гарантування стійкості та гнучкості енергосистеми, – Світлана Гринчук | Міністерство енергетики України.

19. Ром М. М. Державна політика у сфері відновлювальної енергетики. *Інноваційні проєкти для економічного відродження та конкурентного розвитку України: зб. доп. наук. конференції*, 2024. С. 97–98.

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025

